

ali bi imelo slovensko pesništvo od takih „pesnitev“ kaj posebne koristi, Prešernova slava pa gotovo ne. Pustimo torej to „možnost“ odprto in nikar ne tugujmo zaradi nje! Gotovo je to, da imamo v „Poezijah“ vsega pesnika Prešerna. Imeli smo že na str. 122. t. l. priložnost, opozoriti na manj vredne Prešernove „pesnitve“, ki bi njegov značaj le še bolj otemnile, ako bi jih bilo kaj več.

A bodi dovolj teh opazk! Zdele so se nam potrebne, ker cenimo visoko Prešerna v vsem, kar je zapustil lepega. Apoteozi človeka Prešerna smo se vsikdar ustavljali, a zato smo tembolj dolžni, da branimo to, kar je na njem pesniško veličastnega.

Dr. E. L.

**Janka Kersnika zbrani spisi.** Uredil dr. Vladimir Levčec. Zvezek II. Sešitek II. Cena K 2'50, po pošti K 2'60. II. zvezek elegantno vezan v platno K 6'—, po pošti K 6'30, elegantno vezan v pol usnje K 7'—, po pošti K 7'30. Založil L. Schwentner. V Ljubljani 1902. — Družega zvezka drugi sešitek zbranih Kersnikovih spisov prinaša dve povesti: „Lutrski ljudje“ in „Testament“.

„Lutrski ljudje“ so povest dveh nesrečnih src, ki jima ni bilo dano uživati skupaj ljubezni srečo. „O deklici, katere obrazek je naslikan tu gori nad menoj, in o njem, ki ga je slikal, govori moja povest“, pravi pisatelj (str. 2).

V prijaznem gradiču na Gorenjskem prebiva družina Wernerjeva, ki sestoji iz gospodarja, sina, hčere in stare tete. Grajšček je do vratu zadolžen pri pl. Bergu, bogatem zasebniku iz Lipskega. Sin njegov, „nadlajtnant“, zna tudi dobro zapravljaliti, in tako je kmalu v kleščah upnikovih. Da se reši, prodá svojo hčer Olgo pl. Bergu. Olga ljubi slikarja Kosana, ki jo je videl pred letom dni v Rimu in jo slika na prošnjo očetovo. Olga se poroči s pl. Bergom, zatrjujoč Kosanu, da se vda je le sili, da reši očeta in brata, da pa ostane vedno le njemu zvesta. Pri skrivnem slovesu pobije pl. Berg Kosana in ga hudo rani. — Čez tri lefa pride Olga v Rimu v razstavo, vidi sebe naslikano kot Venero in zvé za naslov Kosanov. Obišče ga, in pri tem jo zaloti pl. Berg. Ločitev zakona je posledica, Kosan pa umrje v bolnici.

Značaji so risani splošno prav dobro. Tipični „nadlajtnant“ (zakaj ne „nadporočnik“, ne vemo) je „navaden človek, lahkomiselni, brez trdnih nazorov, individuum, ki živi, ker je v življenje posajen“ (str. 21). Pl. Berg je označen premalo. Slikarja Kosana je dal stric duhovnik v šole. Mladi mož je simpatičen, zagovarja slovenske kmete, svoje rojake na-

sproti pl. Bergu, a ni značajan v svoji ljubezni. Ko prestane bolezen vsled rane, se vrne v Rim; tu zaide na kriva pota in živi zelo lahkomiselno. Tega bi ne pričakovali o njem. In to pripoveduje on Olgi, ki mu pové, da ga še vedno ljubi, vkljub temu, da je žena Bergova! Tudi Olga naj bi bila bolj močna; če se žrtvuje za očeta in brata, naj bo žrtev popolna, in zvesta naj bi bila možu tudi v srcu, ne samo po zunanjem! Ker je pa vedela, da ne bo mogla, dà, ne hotela biti zvesta, naj bi ne vzela pl. Berga!

Krepko, kakor more le verna slovenska mati, pové Kosanova mati sinu svoje misli in mnenje, ko izvé, da sin hodi „gori pri tistih grajskih zijala prodajat — pri tistih, ki še naše vere niso —“ (str. 41). „In da boš vedel — rajša bi ti bila na vrat stopila takrat, ko si se rodil, kakor pa doživela, da bi mi ti luteranko v hišo vodil, in če bi bila — zlata!“ (str. 42). Sicer pa premalo vpliva versko mišljenje na razvoj povesti, in zato je tudi naslov premalo opravičen.

Mnogo boljša je druga povest „Testament“.

Pri krčmarju Topolščaku umrje bogat tujec; vse svoje imetje zapusti svoji nezakonski hčeri Metki, ki je bila pri Brnotovih na reji. Testament dá Topolščaku in ga prosi, naj ga izroči sodišču. Topolščak se polakomni bogastva in skrije testament, katerega mu pa ukrade hlapec Tomaž, oče Metkine matere, ki je služila v Trstu. Topolščak snubi pri Brnotu Metko, in Brnot mu jo dá; Metka ljubi na skrivnem Brnotovega sina Gotarda, a se ne upa ustaviti volji Brnotovi. Preden gredó k poroki, pridejo na sled Topolščakovim sleparijam. Ta je najel mešetarja Klandra, da s silo vzame Tomažu testament. Mesto k poroki mora Topolščak v ječo s Klandrom, Metko pa dobi Gotard.

Krasna je ta povest. V slikanju domačih kmečkih ljudi je Kersnik res mojster. Topolščak in Brnot, bogata kmeta, Tomaž in mešetar Klander — kako živo so narisani! In sodnik s svojo veliko skrbjo za „rakce“, komu ne bo zbudil smeha, čeprav vedno trdi, da „prvo so uradne reči“! Povest je res iz naroda za narod.

Jezik je v obeh povestih, posebno še v drugi, prav lep, naroden. Pravopis je Levčev. Izraz „poduhovnil se je“ (str. 162) je najbrže stvorjen po hrvaškem „zapopio se je“. Ljudstvo pa ne govori tako, in ne vem, če se bo ta izraz mogel obdržati.

L. A.

**Vrta gospodinja.** Spisala M. Luitgarda Rihar. Ponatis iz letnih poročil uršulinskih šol v Ljubljani l. 1897/98—1901/02. V Ljub-

ljani 1902. Založil uršulinski samostan v Ljubljani. Tisk „Zadružne tiskarne“. — Nimamo pripravnije knjižice za dorasla dekleta, kakor je ta! Najprej izve mladenka iz nje svojstva vrle gospodinje: Redoljubnost, delavnost, varčnost, snažnost, potrpežljivost, pohlevnost, napredovalnost in pobožnost. Potem pa pride raznovrstno in mnogostransko vprašanje, kaj mora vse znati vrta gospodinja. In tega je mnogo. Najprej pride razprava o stanovanju, potem o kuhinji, o kleti, o kurjavi, svečavi, o obleki in o hrani. Posebno zadnji dve poglavji sta — naravno — jako obširni. Slednjič pa pisateljica uči še, kako ravna vrta gospodinja z družino: s posli, otroki in bolniki. Vsa knjiga je spisana z nežno ljubeznijo do stvari. Na gospodinjskih šolah jo bodo gotovo rabili s pridom. A tudi za darilo nevestam je ta knjiga kakor nalašč. Gotovo bodo imele mladenke od te knjige več koristi, kakor od marsičesa, kar se jim „visokega“ podaja na raznih učiliščih. Tudi smo prepričani, da se bodo rade učile iz nje, kajti stvar je sicer težka, a ima to neprecenljivo prednost, da je praktična in da bo vsaka deklica vedela, čemu se uči. Upajmo, da nam vzgoji ta knjižica prav vrlih gospodinj! Cena 82 str. vel. 8<sup>o</sup> obsegajoči nevezani knjigi je 60 v., vez. pa 80 v. Dobiva se v uršulinskem samostanu v Ljubljani.

I. P.

**Kratek poduk o sv. zakonu.** Za slovenske zaročence in zakonske sestavi Janez Zabukovec, župnik. V Ljubljani, 1902. Založila „Katol. Bukvarna“. Tisk „Katol. Tiskarne“. 16<sup>o</sup>. Str. 89. Cena 70 v., po pošti 10 v. več. Nedavno je izšel v slovenskem prevodu Höllerjev: „Katekizem o zakonu“. Tu pa imamo prav prisrčen in poljuden „pouk“. Gospod pisatelj nam v „Predgovoru“ razjasnjuje, kaj ga je nagnilo, da je spisal knjigo:

„Že nad deset let se Slovenci selijo v Ameriko in na Nemško. Tam tudi sklepajo zakone. Marsikateri mladenič pokliče dekle iz domovine, da gre za njim na tuje in se potem tam vzmeta; mnogo deklet pa gre na slepo srečo v tujino, ker upa tam preje dobiti moža kakor doma. Velikrat me je že bolelo srce pri mislih, kako se sklepajo taki zakoni, kako slabo podučeni sprejmejo mnogi nase težavne dolžnosti zakonskega stanu. Pač so v nekaterih krajih v Ameriki slovenski duhovniki, in tam se ženini in neveste morejo podučiti v domačem jeziku; a so tudi Slovenci po mnogih krajih v Ameriki, kjer ni slovenskega duhovnika, tujega jezika pa ne razumejo nič ali premalo, da bi se mogli zadostno podučiti o dolžnostih zakonskega stanu. Na Nemškem je pa še

slabše. Tam ni slovenskih duhovnikov, ženine šeše za silo lomi nekaj nemških besedi, neveste pa navadno ne znajo niti besedice nemško govoriti. Kako naj se zadostno podučijo o težavnih, odgovornosti polnih dolžnostih, ki jih nalaga zakonski stan? Kakšni bodo taki zakoni, kakšne take družine?“

To premišljevanje je nagnilo pisatelja, da je izdal vsega priporočila vredno delce.

B.

## Hrvaška književnost.

### Rat Hrvata s Magjarima g. 1848. — 49.

Sa 16. slika. Dio I. i II. Naklada Dioničke tiskare u Zagrebu. 1902. Cijena 3 K 50 v., vez. 5 K. 8<sup>o</sup>. Str. 445. — Kar smo v članku o banu Jelačiću mogli le površno omeniti, to nam natančno popisuje ta zgodovina. Kratka je sicer doba, katero obsega ta zgodovina, a polna je zanimivih dogodkov in dalekosežnih izprememb. Junaštvo Hrvatov pod nesmrtnim banom je jedro cele knjige, katera pa ni pisana nikakor v slogu panegirika, ampak nam podaja suho zgodovinsko resnico. V 37. poglavjih obravnava knjiga dogodke od trenutka, ko se je dvignila občna vojna proti Madjarom in od ekspedicije Schlikove pa do konca vojske, ko so se Madjari vdali Rusom pri Vilagošu. Posebno krasé knjigo lepe zgodovinske podobe. Tu vidimo portret Jelačičev, njegovo rojstno hišo, Nove dvore, zastavo, ki je služila pri ustoličenju Jelačičevem, orožje njegove rodbine, njegove redove, obleko, sablje in dragocena darila, njegovo grobnico in bojnega konja. To so osebni spomini na slavnega bana. Potem pa pride sedem bojnih slik, ki nam pred očujejo glavne bitke in ekspedicije v tej vojni. — Priporočamo to knjigo kot dragocen spominek na junaško dobo Hrvatov v preteklem stoletju.

N.

## Bolgarska književnost.

V Sofiji so si Bolgari ustanovili „Bolgarsko knjižovno društvo“, katero izdaje redno poučne knjige. Pred vsem moramo omeniti spis:

**Periodičesko Spisanje** na Bolgarskoto knjižovno društvo v Sofiji. LXIII. (Godišnica XIV.) 3.—4. svezka 1902. — V tem listu nahajamo pred vsem daljši spis „Prêgled na poetičeskata tvorba na Vazova“, v katerem nam A. Teodorov analizira pesmi velikega Bolgara Vazova. V tem zvezku nam ocenja izmed epskih pesmi posebno tri: „Sinajska roža“, „Kihavicata na Salljusta“ in „V